

LAPSI UUSPERHEESSÄ

Lahden kaupungin perheneuvola

Lapsen kanssa erosta eteenpäin -projekti

Uusperhetyöryhmä

Esitettä julkaisee **Suomen uusperheellisten liitto ry**

puh. (02) 2502 503

LAPSI UUSPERHEESSÄ

Uusperhe on kahden aikuisen liitto, jossa ainakin toinen on ollut aikaisemmin avo- tai avioliitossa. Uusperheeseen kuuluu myös lapsi/lapsia, jotka ovat mukana jo liittoa solmittaessa tai yhteen muuttettaessa. Uusperheen osana on usein myös muualla asuvia lapsia, jotka ainakin osan aikaa viettävät perheessä.

Uusperhettä muodostettaessa on taustalla aikaisempi kokemus avo- tai avioliiton ja perheen hajoamisesta. Lapsella saattaa olla vielä tähän eroon tai menetykseen liittyvä surutyö kesken, kun hänen jo odotetaan sopeutuvan uuteen elämäntilanteeseen. On tärkeää muistaa, että eroon liittyvä surutyö on kaikkien tehtävä jossakin vaiheessa ja oman aikataulunsa mukaisesti.

Uusperheen muodostumisessa erityistä on, että aikuiset tulevat samanaikaisesti sekä uusvanhemmiksi että puolisoiksi. Vanhempi on rakastunut uuteen puolisoonsa ja saattaa odottaa lapseltaan samansuuntaista tunnetta uutta aikuista kohtaan. Niin aikuisella kuin lapsellakin uusien ihmissuhteiden luominen ja uudenlaiseen perhesysteemiin sopeutuminen vievät aikaa. Uusperhe on aluksi usein pikemminkin kaksi eri perhettä, jotka asuvat yhdessä. Vasta ajan kuluessa perheistä hioutuu yhtenäisempi muodostelma, jota voi kutsua uusperheeksi. Lapselle uusperhe tarkoittaa sitä, että hänen on hyväksyttävä elintilaansa sellaisia ihmisiä, joita hän ei ole itse valinnut. Lapsen ympärille saattaa muodostua laaja ja monimutkainen ihmisverkosto. Aikuiset usein määrittelevät ihmissuhteet ja yhteydenpidon lapsen puolesta. Lapsi voi kuitenkin sitä paremmin, mitä vapaammin hän saa luoda ja määritellä suhteensa kaikkiin osapuoliin.

Perheenjäsenet siirtävät uusperheeseen tätä perustettaessa aikaisemmin toteuttamiaan toimintatapoja ja kasvatustyyliä, jotka saattavat olla ristiriidassa keskenään. Perheenjäsenten roolit ja kuhunkin liittyvät odotukset ovat aluksi usein epäselviä. Lapsen asema perheessä muuttuu ajan kuluessa ja siihen vaikuttavat mm. lapsen ikä, etävanhemman yhteydenpidon tiheys, se onko uusperheessä mui-

ta lapsia ja onko lapsi saanut uusäidin vai –isän. Yhteiselämän jatkuessa perheenjäsenten roolit vaikiintuvat ja heihin kohdistuvat odotukset täsmentyvät. Uusperheen keskeisiä tehtäviä aluksi ovatkin suhteiden määrittäminen ympäristöön esim. sukuun ja entiseen perheeseen sekä sisäisten suhteiden määrittäminen eli jokaisen oikeuksista ja velvollisuuksista päättäminen.

KASVATUSVASTUU JA LOJALITEETTIRISTIRIITA

Syntymästä lähtien lapsi sitoutuu ja kiintyy tunnetasolla molempiin vanhempiinsa ja perheeseensä, jolloin rakkaus ja kunnioitus molempia vanhempia kohtaan syntyy. Vanhempien eron jälkeen lapsi pyrkii olemaan lojaali molemmille vanhemmilleen, mutta uusperheen muodostamisen jälkeen tilanne muuttuu lapselle monimutkaisemmaksi.

Uusvanhemman kannalta on merkittävää, millainen suhde lapsella on biologiseen vanhempaansa. Vanhempien tulisi luoda kasvatusasioissa tietyt pelisäännöt ja sitoutua niihin. Ydinperheessä kahden vanhempaan kulminoituu biologisen, juridisen, sosiaalisen ja psykologisen vanhemman ulottuvuudet, mutta uusperheessä ulottuvuudet voivat jakautua niin biologiselle kuin uusvanhemmallekin. Uusperheen vanhemmalle on ensisijaista hyvien ja luottamuksellisten suhteiden luominen lapseen, jolloin tunnesuhteen syntyminen uusvanhemman ja lapsen välillä mahdollistuu. Tunnesuhteen muodostuminen on edellytys auktoriteettisuhteen rakentamiselle ja kasvattajaroolin ottamiselle, minkä jälkeen lapsi voi hyväksyä uuden vanhemman asettamat rajat.

Lapsi saattaa uskoa, että hyväksymällä uusvanhemman hän pettää biologisen vanhemman. Lapsen sisäinen kamppailu saattaa näkyä esim. kielteisinä reaktioina uusvanhempaa kohtaan. Lasta auttaisi sen tosiasian hyväksymien, että lapsi voi kiintyä myös biologisten vanhempien lisäksi uusvanhempaan. Lapsen tulisi vakuuttua siitä, että hyvä suhde uusvanhempaan ei vaaranna suhdetta biologi-

seen vanhempaan. Myötäelävät vanhemmat ymmärtävät lapsen ponnistelua ja yrittävät auttaa lasta. Tällöin lapsen lojaliteettiristiriita voi vähentyä ja suhteet lapsen ja aikuisten välillä parantua.

UUDET SISARUSSUHTEET

Uusperheen lapsella saattaa olla perheessään kolmenlaisia sisaruksia. Biologisten täyssisarusten lisäksi voi olla sisko- tai velipuolia, jolloin toinen biologisista vanhemmista on yhteinen. Lapsi voi saada myös ns. uussisaruksia, jotka ovat uuden äiti- tai isäpuolen edellisestä liitosta. Jokaiselle lapselle vanhemmat ovat tärkeitä, mutta lapset keskenäänkin muodostavat uusperheeseen oman, merkittävän osan perheen rakennetta.

Täyssisaruksia yhdistää uusperheessä yhteinen historia. Perheen muutosvaiheissa heidän välinen suhteensa on eräs asia, joka on saattanut pysyä muuttumattomana. Tämä luo suhteelle turvallisuutta ja voi mahdollistaa myös kielteisten tunteiden purkamisen. He voivat myös tukeutua toisiinsa esimerkiksi solmiessaan suhteita perheen uusiin lapsiin.

Uusperheeseen syntyvällä vauvalla voi olla hyvin merkittävä rooli. Vauva tulkitaan usein merkiksi uusperheen ja uuden parisuhteen pysyvyydestä, liitto on tarkoitettu kestäväksi. Muille lapsille vauva on hellyyden ja hoivan kohde, mutta voi herättää myös kateuden tunteita – kuten muissakin perhetyypeissä. Lapset usein kuitenkin kokevat, että syntyvä veli- tai siskopuoli on yhtä läheinen kuin täyssisaruskkin.

Uussisarusten väliset suhteet vaihtelevat suuresti syvästä kiintymyksestä neutraaliin ”kämpäkaveri” – suhteeseen. Eniten suhdetta näyttävät värittävä lasten henkilökohtaiset ominaisuudet.

Joku voi saada uussisaruksesta kaivatun veljen tai sisikon, toinen ei koe mitään läheisyyttä perheen muiden lasten kanssa. Uusperheen muodostuessa lapset joutuvat hakemaan itselleen uuden paikan ja roolin sisarusparvessa, sekä esikoisen että kuopuksen paikat menevät uuteen jakoon. Joillekin lapsille tämä voi olla helpotus: perheen pienin pääseekin isoveljen tai –sisikon asemaan. Toiset kokevat tilanteen menetyksenä, pelkäävät erityisasemastaan luopumista. Ajoittain lapset saattavat muodostaa liittoutumia, joskus vahingollisellakin tavalla.

Vanhempien kannattaa olla valppaana ja seurata, miten lasten keskinäiset suhteet kehittyvät. Toimivien sisarussuhteiden syntyminen vaatii aikaa ja hioutumista. Parhaimmillaan uusperhe tarjoaa lapselle kokemuksen isommasta, turvallisesta lapsiyhteisöstä, jossa voi rauhassa harjoitella erilaisia ihmissuhdetaitoja ja ryhmässä toimimista.

Uusperheen muodostumista ja selviämistä arjen vaatimuksista saattaa helpottaa, kun pitää mielessä seuraavat asiat:

On normaalia, että lapset reagoivat.

Syy lapsen pulmiin ei aina löydy uusperheestä.

Uusperheen elämäntapaa tulisi kehittää yhdessä.

Lapselle on annettava riittävästi aikaa sopeutua uuteen tilanteeseen ja uusiin ihmisiin.

Mitä vapaammin lapsi saa itse luoda ja määritellä omat suhteensa kaikkiin osapuoliin – biologisiin vanhempoihinsa, uusiin tai –isään ja muihin sukulaisiin – sitä paremmin hän voi.